

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetsi díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 frt		
Félévre — — — — —	2 „		
Negyedévre — — — — —	1 „		
		Kéziratokat nem adunk vissza.	

Főpásztori körlevél.

Krisztusban szeretett Testvéreim!

Junius havával végződik a tanuló ifjak munkáideje és sietnek haza szülőik karjaiba pihenni és új erőt szerezni a jövő tanévre. Junius havával még a papság is befejezi munkájának terhesebb részét, és vágyódva kívánja élvezni a pihenésre szánt heteket. Kívánom szívből, hogy ezen pihenés váljék testi-lelki épségtelkekre. Érezzük azonban, hogy a papnak pihenve is nagyon fontos ügyekre kell erőt szereznie. Vissza kell szereznie egyet-mást, mit mások gondozásában elvesztett és gyűjtenie is kell azonkívül, hogy ismét lelkének teljéből osztogathassa másoknak hivatása szerint veszteség nélkül. Az apostolok lángoltak Jézus Krisztus iránt és szomjuhozták a lelkek üdvét és egytől-egyig igazában mondhatták: „mihi mundus crucifixus est.“ (Gal. 6, 4.) „quid mihi est in coelo et a te quid volui super terram. Deus cordis mei et pars mea Deus in aeternum.“ (Zsolt. 72. 35.) és Jézus Krisztus pihenésül mégis azt sürgette: „venite seorsum in desertum locum et requiescite pusillum“ (Marc. 6. 30.) a mint a próféták is, kik szentségben és igazságban csak is az Isten ügyeinek éltek, gyakrabban vonultak vissza a pusztába, hogy Isten törvényei fölött elmélkedjenek. Így cselekedett maga az éltszentség, Krisztus is, a papok példányképe: „erat in deserto 40 diebus et 40 noctibus“ (Márk. 1. 30.) „ascendit in montem solus orare“ (Mát. 14. 13.) „et diluculo valde mane surgens egressus abiit in desertum locum, ibique orabat.“ (Márk. 1. 31.) — Rövid az idő és e rövid idő velünk együtt siet óriási gyorsasággal az örökkévalóság felé és ezen rövid időben nem csak saját lelkünk örök üdvét kell biztosítanunk, de sok másét is. Hamar megjő a pillanat, melyben hallani fogjuk az angyal szavát, „dispone domui tuae, tempus non erit amplius“ (Apoc. 16. 6.) és ha ezt ma mondaná, milyen benyomást tenének ránk szavai? teljesebb voltak-e eddigi életünk napjai? mondhatnók-e az apostollal: „*cursum consummavi, fidem servavi, bonum certamen certavi, in reliquo reposita mihi est corona justitiae* . . . ?“ (2. Tim.

4. 3.) Ha nem, akkor vegyük figyelembe Üdvöztőnk intését: „*ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant*“ (Ján. 12. 35.) és Sz. Pálét: „*Videte itaque fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes sed sapientes, redimentes tempus quoniam dies mali sunt.*“ (Eph. 5. 10.) Így tesz az utas, ki érezvén, hogy nem jó nyomon halad, rögtön keresi a helyes csapást. Hogy az elvesztett mulat helyre üssük, annak csak egy a módja: jól használni a jelent; ezt pedig kettő által érhetjük el: tudjunk érdemtelenen dolgozni és üdvösen pihenni. Nyugalom! Lelkinyugalom, benső lelki magány, az imádság szelleme. Istenneli egyesülés, pihenés Főpapunk igralmas szívében, éber figyelem szívünk és hajlamaink minden mozdulataira, a papi lélek csak ilyen nyugalomban pihen meg üdvösen. Itt találja meg elvesztett kincseit, itt találja meg az Istent, mert: „*non in commotione Domini*“ (3. Reg. 19. 11.) „*factus est in pace locus ejus*“ (Zsolt. 75. 3.) „*ducam eum in solitudinem et ibi loquar ad cor ejus.*“ (Os. 2. 13.) Ezen lelki magány fontossága késtet engem, hogy nektek kedvelt papjaim ismét megszerezzem a lelkigyakorlatok drága idejét és pedig két ízben: Csiksomlyón jul. 17. este 5 órától kezdve jul. 21. reggelig és Gyulafehérvárott aug. 21. este 5-től aug. 25. reggelig, kívánva, hogy a részt venni akarók már sok nappal előbb küldjék be neveiket Ft. Bándi Vazul igazgató urhoz Csiksomlyóra vagy Steiniczter Ede kanonok urhoz Gyulafehérvárra és hogy lehetőleg csakis a jelzett nap délutánján jelenjenek meg a kitűzött helyeken, nehogy zavar álljon be a kellő eltartásban. Eddig már 310-en vettek részt a szentgyakorlatokban, ki egyszer, ki kétszer, de maradtak vissza még 69-en, kik akadályok folytán még egyszer sem jöhettek el, pedig szívem hő óhaja, hogy ezen üdvös műtéten minden egyes menjen végig, ha lehet minden évben, mert még a buzgó papnak is folyton kell, hogy önmagában felújítsa a lelki életet, kiéleltesse fegyvereit, betorlaszolja a lelke várán ejtett réseket. Szent férfiú volt Dávid király, de mégis vallja, hogy az igazságban nem tudott megmaradni folytonos elmélkedés nélkül: „*nisi quia*

lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea. (Zsolt. 118.) A bűnös azon legyen, hogy el ne vesszen, az igaz pedig azon, hogy el ne veszítse igaz voltát, de sem ez, sem az nem lehet séges komoly magunkba szállás és elmélkedés nélkül. De ha meggondoljuk, hogy még másokat is kell saját magunk veszélyeztetésével életben tartanunk, még nagyobb mérvben kell erőt szednünk, hogy lelki sorvadásba ne jussunk.

Rég gondolkozom azon, hogyan lehetne a legkigyakorlatok kegyelmét megszerezni azoknak is, kik munkatársaink magasztos hivatásunkban. Értem a tanári és tanítói kart. Az ő feladatuk annál nagyobb figyelmet érdemel, mennyivel fontosabb az anyag, mely körül fáradsnak, mert migmi a felnőtteket és higgadtabb elemeket vezéreljük Krisztus országába, ők a könnyelműsége hajlandó ifjúságot művelik és terelik ugyanazon irányban. Igaz, minket illetnek első helyen Jézus Kr. szavai: elmenvén tanítsatok! ... A mi kiváló kötelességünk a kisdedekeket magunkhoz vonzani és a mennyországra előkészíteni; de minthogy az Egyház nem teljesítheti ezen hivatalát csupán saját, arra rendelt szolgálói által, megosztja ezen teendőjét hű munkatársakkal, részint szerzetes rendi férfi és női tagokkal, részint pedig válogatott világi egyénekkel, kik ez által az egyház pásthorainak helyetteseivé, az ifjúság apostoláivá válnak és az Üdvözítő által felmagasztaltatva, szinte megkapták a rendeletet: elmenvén tanítsatok. Nagy tiszteletre méltó az ő feladatuk, mert a szülők kötelességeit esfelelőségét vállalják magukra; a gyermekeket a család és társadalom, de főleg a mennyország számára előkészíteni; méltóságát teljes a hivataluk, mert az ő kezeikre van bízva több évre a család kincse, az egyház reménye, Isten gyermekei, a Szentlélek élő templomai, az angyalok védencei, a mennyország örökösei. Nincs az a művész, szobrász, festő, ki csak távolról is megmérkőzhetné azzal, ki lelkesen neveli az ifjúságot. A kath. tanítónak nem fa, vászon, márvány az anyaga, hanem ember, a teremtett világ királya és koronája; gyermek, a család, egyház és haza reménye, szemefénye; oly magasztos lény, kit maga az Isten fia állít oda maga helyébe: „*a ki befogad ilyen kisdedit az én nevében, engem fogad be.*“ (Máté 18, 5.) A művész földi, teremtett ideált tart szeméi előtt, azt akarja kőbe vésní, vászonra vetni, de a kath. nevelő magát az Istent, a megtestesült Igét akarja a gyermek szívébe oltani mondván Sz. Pállal: „*Fiacskám, kiket újra szülök, miglen Krisztus tibenmetek kiképződik*“ (Gal. 4, 19.) és ezt teszi a legmagasztosabb eszközökkel: vallástól átszött oktatással, örökóssal, imáival és a keresztény élet vonzó példájával. Ha a művésznek nem sikerült alkotmánya, nincs nagy kára benne; de ha a gyermek vad marad és idomtalan, megsiratható az azt maga a gyermek, a család, az állam és egyház, de meg azt a tanító is, ha nem járt el lelkiismeretesen. Ha a művésznek alkotása sikerül, ez csak neki hoz hasznot,

kifelé az erkölcsi haszon nem jelentékeny; de ha a gyermek Krisztus szellemében ki lett művelve, ennek nagy áldását élvezi maga a gyermek, a család, a társadalom, az egyház, a nevelőnek érdeme pedig megmérhetetlenül nagy Isten és emberek előtt. A művésznek remeke csak museumokat díszít, szobákat és templomot, az istenfelőn nevelt gyermek disze a családnak, az államnak, egyháznak és majdan a mennyországnak. A művész engedékeny vászon, kővön remekel és azt örökíti meg rajta, a mit lángelméje akar megörökíteni; a nevelőnek munkaanyaga keményebb; szabad, sokszor rakoncátlan jellemeket kell átalakítani; hősies, sok évig tartó türelemmel kell ezen fáradsni; nagyon is ellentétes eredményeket kell összhangzatba hoznia: jószágot erősséggel, alázatot méltóságát teljes tartózkodással, a gyermek iránti tiszteletet saját tekintélyének megvédésével; fel kell szerelve lennie élő hittel, törhetlen reménynyel, a legőnzetlenebb szeretettel és minden akadálylyal szembe szálló kitarással. Valljuk meg, hogy ilyen remekmű el nem készülhet pusztá emberi erővel. Ezen nagy fontosságú munkára Istennek kiváló kegyelme szükséges: „*Ha az Ur nem építi a házat, hiába munkálkodnak, kik azt építik.*“ (Zsolt. 126. 1.); „*az ültetés, öntözgetés nem elég, Istennek kell adnia a növekedést.*“ (1. Cor. 3. 6.)

Szemre ugyan lehet az iskolát olyan karba hozni, hogy az emberek dicséretét arassa, de mégis hiányozhatik a belső érték. Itt sem minden aranya mi fénylik. Csak is az bir áldásos értékkel, mi az isteni kegyelem által befolyásoltatik és hordatik, a többi lehet fehéritett koporsó. Szolgáljon vigaszul, hogy a nevelők leginkább számíthatnak Isten segítő kegyelmeire, mert ő akarja, hogy a gyermekek mennyeileg fejlődjenek. De ezen kegyelmeket csak az kapja, ki valódi keresztény jámborsággal és isteni félelemmel közelít Istenhez és szeretettel van egybekötte Istennek, kiben ez hiányzik, annak nem is jut eszébe kérni Istent önmagáért és iskolájáért, de nem is törődik a hivek nemesítésével, elég neki, ha a tudást fejleszti és erre saját erejét is elegendőnek tartja. Csak is a valódi jámborságot áldja meg Isten üdvös eredménnyel, csak is a valóságos lelkület ad erőt a nehéz kötelmek állandó teljesítésére. Az örökös ugyanaz, a mindennapi egyformaság, a szabadság és kényelem hiánya, a vigasz és lelki öröm ritkasága sok gyermek körül, nagy áldozat. Ha még meg is kell küzdeni néhánynak durvaságával, bárdolatlansága, korlátoltsága, hanyagsága, háltatlanságával és érintkezésbe jutni némely szülő méltánytalan viselkedésével; ha még a nevelőnek családi körében sem hiányzanak a fájdalmat okozó jelenetek és ezekhez még megélhetési gondok, előléptetések reménytelensége, gyöngékedés, betegeskedés satb. is járulnak; mindez együtt véve és egyenkint is izetlenné tehetik az életet. Ha ekkor hiányzik a vallásosság és az Ur félelme, nagyra nőhet a szívből az ellenszenv, melyből teljes elégedetlenség és boldogtalanság támadhat.

Külső kényszerből még úgy a hogy elhordozhatjuk a mindennapi terhet, megteszszük a teendőket, de kelletlenül, gépszerűen, szolgálai érzülettel; de az egész munkásságot egy fagyos áramlat hatja át és a gyermekek az elsők, kik ezen dermesztő hatás alatt szenvednek. Keresztény nevelés, színemesítés itt lehetetlen. A nevelő pedig torkig levén izezen hivatásával, könnyen más irányban keresi szórakozásait és örömeit, még a kicsapongó, botrányos élettől sem riadva vissza, és nem lesz többé nevelő, hanem öldöklő rém Isten gyermekei között. Csak a vallásos lélek képes a tanítás és nevelés terhes részeit elviselni; csak a vallásosság sugja meg a helyes keresztény, vigasztaló és támogató elveket és ezek átgondolásával mindennap újra kezdjük munkánkat a legjobb szándékkal Isten dicsőségére és a halhatatlan gyermek lelkek örök üdvére. Krisztusban kedvelt papjaim, megvagytok arról győződve, hogy a tanári és tanítói karnak át kell hatva lennie ilyen érzelmektől, mert csak is így remélhető üdvös, boldogító eredmény iskoláinkban. Ezen vallásos érzelmek fejlesztésére és ápolására bátran választhatom ugyanazon eszközt, melyet évtizedek óta egyéb országokban használnak a katolikus ügyek vezerei. Mindenünnen hallunk lelkigyakorlatokról tanárok, tanítók, nevelők számára, melyeken örömmel vesznek részt azok, kik hivataluk nagy fontosságát felértik. Tartatot tehát én is lelkigyakorlatokat a mi kedves munkatársaink számára bármilyen áldozatomba kerülne is. *Kitűzöm e célra Csik-Somlyót, hol július 24-én este 5 órakor örömmel fogom üdvözölni a tanár és tanító urakat három napi magányra.* A részt venni óhajtozók már július első napjaiban jelentkezzenek levél útján ft. Bándy Vazul igazgató úrnál Csik-Somlyón, hogy tudván a megjelenendők számát, meglehessen tenni a kellő intézkedéseket. Július 28-án már távozhatnak onnan. A ti dolgokat immár (!) ezen meghívó körlevelemet a tanár és tanító urakkal közölni és rájuk hatni, hogy az említett lelkigyakorlatokban minél számosabban részt vegyenek, mit sem hozván magukkal egyebet imakönyv, ágyneműnél és hasonló személyi szükségletekre vonatkozó tárgyakkal. Mentségül az ne szolgáljon, hogy ők itt vagy ott az ifjak lelkigyakorlatain már jelen voltak; mert habár az nem volt haszon nélkül rájuk nézve, mégis világos, hogy mást kell mondani az ifjaknak, mást a nevelőknek, mert a kötelességek is nagyban különböznek. Kérjük buzgón az Úr Istent már előzetesen, hogy Ő, ki egyedül adhat növekedést munkásságunknak, küldje el irgalmassága trónjáról bő áldásait az összes exercitiumi fáradalmakra, hogy kiki megenyhítve, megerősödve térhessen vissza hivatásának további foglalkozására. „Emitte Spiritum tuum et creabuntur et renovabis faciem terrae.“

Kelt Szent-Katolnán, Jézus Szentséges Szívének ünnepén. 1899.

† Gusztáv Károly s. k.
erdélyi püspök.

A Cantus Gregorianus.

(Ista: *Tornyai Ferenc*, erdélyi egyházm. áldozópap.)

(Folytatás.)

Ambros pedig így ír: „Ezen éneknek belső életereje oly nagy, hogy minden bármonizáció nélkül a legnagyobb mértékben jut érvényre A zene a Gregorianum hatalmas életerején fejlődött s erősödött és ezen énekdallamain képezve magát a legnagyobb tökéletességre vitte. És elég csodálatos, ama legnagyobb eredmények és sikerek mellett, melyeket a századok nem ezen téren működő legnagyobb szellemei felmutathatnak, a Gregorian dallam egyszerű ősi, formájában koránsem áll kezdetleges műfokozat gyanánt, hanem igenis teljes egyenértékben azokkal. Palestinaiak valamely megragadó szeráfikus hangzása Kyrije után a baug felséges nagyságával, de egyszerűsége ujjongásteljes röptével hódít az áldozó pap ajkairól elhangzó „Gloria in excelsis Deo“ magasztos intonálása, méltó a Magasságbeli dicséretének zengedezésére. A középkor ezen énekekben éppen szeptel az isteni kinyilatkoztatás műveit bámulta.“

Rousseau, ki ngy zenész is volt, jámborság és izlés hiányának rója fel, hogy a Gregorianumot mellőzve, mástéle zenét részesítenek előnyben templomainkban. A zsidó Halevy pedig azt mondja, hogy a Gregorianumban a világon létezhető legszebb vallásos melódiákat birjuk.

Witt egy ízben, miután rendkívüli sikerrel dirigálta Beethoven Missa solems-ének Gloriáját, egy néhány a Choralist elítélő uriembernek azt mondta: „adatok rendelkezésemre egyenlő számú közreműködőt (200 zenészenekest) s ugyanannyi próba időt az illető gregorián-éneknek betanulására s én a szegényesnek mondtam s megvetett Gregorianummal gyonyulom az egész Beethoven.“

Igy számtalan, de számtalan bizonyítékot lehetne még felhozni, nemcsak egyházi zenetekintélyek szájából és tollából, hanem világi különböző telekezettü egyenektől, kik a legbenhatóbb tanulmányokat tették e téren, a régi ép úgy, mint a modern és legmodernebb zene minden ágában a legkittünb képzettségnek s legnagyobb tekintélynek örvendtek.

S mégis honnan van az, hogy ezen szerfelett becses, mindenképpen értékes dallamokat nemcsak hogy nem művelik, elhanyagolják, sőt megvetik, zenei silányságoknak stb. tartják, mondják? — Legyen szabad Stehle (Chorphotografien) szavaival felelnem. „A chorális ének a legnemesebb melódia s rendkívül kifejezésteljes. S épen azért, hogy ilyen, azért lesz durván s ügyetlenül kezelve, maga is nyerssé, ügyetlenné, mint a hogy minden nemes és finom a legérzékenyebb módon megsínyli ha járatlan, értelmetlen, kööséges bánásmódban részesül.“

Hallgassunk végig ott, hol még hazánkban choraliter énekelnek, főkép székesegyházainkban egy choralis misét vagy veserényét s igazat fogunk adni azoknak, kik ilyen lekutyakolt, elfajzott gregorián énekésre ráfogják, hogy tülethasogató, rendetlen, izetlen kiabálás, hogy a Gregorianum, rüt, autató s hogy kihajtja az embert a templomból. Igen az ilyen, hazánkban a legtöbb helyt még divó Gregorián éneklés — rüt. De azért maga a Gregorianum mint olyan koránsem rüt.

Nem megyek vissza a mult idők fogyatkozásaira, melyek okai a Gregorianum jelenlegi elhanyagolásának, s csak azt

mondom, hogy csudálhatja-e valaki, ha fiatalságunk, papnövéndékeink s tanítóképezdeink növendékei a maguk fiatalértelmetlenségével undorral fordulnak el a Gregorianum gyöngyértékű, magasztos dallamaitól, az csak az ellenszenv egy bizonyos nemével tanulják egy néhány kényszerűségből is szükséges dallamait, midőn mérvadó templomokban, székesegyházaikban talán napról napra hallják, hogy mily förtelmesen darálják ezt értelmetlenül le s vetköztetik ki minden szépségből. Nem természetes valami, ha rútnak mondják a Gregorianumot, midőn említett intézeteinkben, mint magam is, mások is tapasztalták, s mint a hogy kántoraink vagy karnagyaink az életben is tapasztalhatjuk, az az egészen ferde nézet s felfogás megvalósítását látjuk, „hogy a Gregorianumot csak lassan, vonatva kell előadni, egyenletesen, minden ritmikus érzés nélkül, quasi elbeszélni úgy, hogy azután nem képes az ember egyetlen antiphonát is malom s a kellemetlen érzés egy bizonyos neme nélkül végig hallgatni.

Helylyel-közzel azután ismét az ellenkező bibába esnek és oly sietséggel kornyikálják el az egyes gregorián énekeket, — persze mert ellenszenvvel, nem törődömmel, tudatlansággal szajkó módjára, — hogy a zsinagoga lármája jut eszébe az embernek. Iy choralis éneklés halatára, mindig eszembe jut egy volt növendék paptársam egy alkalommal tett tréfás megjegyzése, mely hangos nevetésre készítette a növendékeket. Midőn egy izben éppen a Cantus praefectusnak kanári madara véletlenül kiszabadult és a szeminárium kertjének egyik fájára szökött, gazdája pedig nagy levertséggel hívogatta, csalogatta, sehogyse bírva bekeríteni a kis szökevényt, egyszerre csak oda kiáltá említett társam: „te hallod, énekelj neki csak egy choralis nótát, akkor bizonyára leesik magától is”. Jót nevettem akkor én is, jöllehet már egy a hogy becsültem már a Gregorianumot, a melyről akkori énektanárunk, a gráci székesegyház hírneves karnagyja Dr. Schmidt oly sok szépet és érdekést mondott. „Fides ex auditu“ s komoly tanulmányozás aztán még esztendőkön keresztül, hála Istennek teljesen megismertették velem a Gregorianum egész valóját, rendkívüli értékét és soha el nem avuló szépségeit. Csak fájlalni tudom, szívből fájlalni, hogy fiatal klerusunknak és kántorságra készülő ifjainknak még ma sincs meg az az alkalmuk, hogy csak valamennyire is a szükségnek megfelelően kiképezhetnék magukat a Gregorianum páratlan szép dallamainak éneklésében. Igen bizony a „fides ex auditu“ mondás megvalósítására alkalom nincs nekik a Gregorianum éneklését illetőleg s így e helyett Zsaskowszky emlőn nevelődnek vagy pedig az elvilágiasodott, színházi vagy még rosszabb zene ízlést rontó, az egyház liturgikus rendeleteit könnyelműen vagy éppen rosszakarattal áthágó divat, helytelen büntös szokás befolyása alatt készülnek ifjú levitáink a szentély szolgálatára.

Aztán természetes az, hogy azok, kik a vidám, érzékileg gyönyörködtető, vagy lármázó concert-zenében a szenthelyen, vagy a hogy kisebb helyeken szokott lenni, a vad lármában, tombolásban látják az igazi egyházi zene ősi típusát, nem jó szívvel akarnak hallani a Gregorianumról, hanem az előítéletek egész tengerébe fojtják azt s mindenek elmondják, csak szépek nem, mindehová inkább kívánják, csak a templomba az istentiszteletra nem. A leginkább azonban mellőzik, sőt gyűlölik a Gregorianumot hazánkban ott, hol a vallásos népének jutott tökéletesen érvényre,

hol tele torokkal bangoztatják: csak a honi nyelven való éneklés kell; a nép érteni akarja, mit énekel stb., mellette pedig megfedelkednek arról, hogy ez által az egyház rovására a népnek tömjéneznek, a nép izléseinek illetve izléstelenségének hódolnak s beleéneklük magukat öntudatlanul a más telekezetűek unalmas, léleknélküli éneklésébe, mely vége is eltömpit, közömbössé tesz, s leguagyobb rovására van liturgikus egységünknek, magának a liturgiának.

Kívánatos volna, nagyon kívánatos, hogy papságunk s kántoraink, karnagyaink, ha már nem is másért, de legalább azért, mivel az egyház határozottan kívánja a Gregorianumot, elődeinknek is ezen kedvelt egyházi énekét ismét figyelemre méltatnák, ismét felkarolni, művelni kezdenék. Mert ha másból és mások megismerték nagy értékét, célszeriségét ezen szent daloknak, miért ne volnánk képesek mi kellő felkarolás, tanulmányozás mellett felelői benne azt a gyöngyértékét, szépségét, melyekről már a régi egyház szent és nagy férfiai oly lelkesedéssel beszélnek? Ne korunk romlott ízlése, helytelen felfogása, még kevésbé pedig a tapasztalatlan s értelmetlen népnek vagy többségnek téves nézetei, joggatlan ohajai alapján hozunk ítéletet egyházi zene dolgában, sem a főnálló helyzet, mely a figurális és egyéb zenének ítélte oda korunkon az elsőséget, — legyen mérvadó ott, hol szent kötelességünk először is, kerüljön bár még oly nagy áldozatokba s önmegtagadásunkba, az egyház szavára hallgatni. Ne engedjük a népnek, ne a ferde szokásnak. A nép tanulja meg, ismerje meg leghasználtabb részeiben a gregorián dallamokat, épüljön a mi engedelmességünkön, buzgóságunkon, a mi helyes imaszertü gregorián éneklésünkön, világosítsuk fel, tanítsuk a népet. Ez kötelességünk és győzzük meg a népet arról, hogy ő tartozik az anyaszentegyház és annak rendeleteihez alkalmazkodni, az egyház bölcsességét, ebbeni ítéletét és akaratát mérvadónak tartani; de nem az egyház az ő ízlésének és legtöbb helyt értelmetlen makacosságának engedni, vagy ez respektálni s elnézni. De mi az egyház szolgálói is lássuk ezt be mindenek előtt!

Mert legyünk meggyőződve, hogy azon énekek, melyek egy Szent Agostont zive mélyéig meghatottak, melyek sok tekintetben az egyháznak egy Szent Agostont szerettek, mely szent énekek majd kétezer esztendőn keresztül megállották a sarat, szentek sziveiből s ajkairól bangoztak el, melyeknek egy Palestrina, Lotti, Orlando, Allegri, Gabrieli stb. stb. fenséges műveit köszönhetjük, még most sem vesztették el sem eszthetikai, sem etnicai nagy értéküket, most is a leg-hivatottabb tolmácsai az egyház szüntelen imádkozó és áldozat-szeretettől lángoló szívének, melyekre szent áhitattal, szent elragadtatással figyel a hívő sereg, mely dalokat a legszívesebben hallgatja, mint mondja a nagynevű XIV. Benedek pápa.

Szomorú egyházi zeneállapotjaink — és ama sajnos tényállással szemben, hogy nálunk Magyarországon alig ismerik, legalább is nem közelebbről a Gregorianumot, megjegyzem, hogy a Choralis szépen, helyesen énekelve, mint a hogy alkalma nyílik az embernek azt hallani akárhány külföldi templomban, sok tekintetben nagyobb hatást kelt a nagy polyphonicus (többszólamú) művek már inkább harmóniájuk által ható művészetüknél, hogy hangzik egyszerű s mégis kimondhatatlan magasztossága mellett, mint a más-

világ dicső melódiái; alapjában távol állva minden érzéki-től, világiastól úgy hat, hogy önkénytelenül inára kulcsolja kezeit a hallgató. Pedig ez népünk liturgikus elmaradottsága mellett mindennek előtt szükséges. Azonkívül eltekintve nagy értékétől, a Choralis oly pótolhatatlanul, szükséges kellék arra nézve, hogy a liturgikus rendelethez eleget tehessek miut semmi másféle ének, ha p. o. éppenséggel nem akarunk, engedelmességedre t. i. az egyház rubrikáinak, megelégedni az Introitus, Graduale, Communio, Antiphonák stb. örökös recitálásával, amivel is inkább, mert nézetem szerint nem csak céltalan, de talán lehetetlen is volna ezeket mindvégig zenére alkalmazni s ezekben vissza is adni azt a felséges imahangulatot, azt a magas költői szánvalatot, mely a Gregorianum dallamaiban oly utólrérhetetlen módon talál kifejezést. De nemcsak ezért nélkülözhetetlen a Gregorianum, hanem főképp azért is, mert minden kitünő sajátosságai mellett olyan liturgikus ének, mely a legkisebb templomok éneke-seinek, vagy egyes kántorainak is lehetővé teszi a liturgi-kus törvényhez való legpontosabb alkalmazkodást.

Ha valaki elé több értékes tárgyat tesznek, hogy szabadon válaszson, bizonyára azután fog nyulni, mely értékben, célszerűségben első. Azért ne csudálkozzék senki, ha az egyház is szigorúan ragaszkodik a céljainak, liturgiájának a leginkább, a legötökéletesebb módon megfelelő Gregorianumhoz, ha szándékai és kívánalmái szerint mindazok, kiknek szívükön fektűd is fekszik a musica sacra, istentiszteletünk fénye, elsősorban is a Gregorianumot karolják fel, honosítják meg ott, hol ez idegenné lett az Isten házában. Azért engem se tartson tulzottnak senki, ha tekintélyek alapján, de másképp is sok tanulmányozás, hallás után szerzett meggyőződés szerint a Gregorianumot, ezt a mi hazánkban majdnem ismeretlen, de páratlan szépségű éneklési módot mondom annak, melyet mindennek előtt Egyházunk, közös anyánk iránti szent engedelmisségben felkarolni, művelni, meghonosítani, ajánlani, tanítani legszentebb kötelességünk.

A protestáns Thibeaul „Über die Reinheit der Tonkunds“ című jeles kis művében a többiek közt ezeket mondja a Gregorianumról: „Nagyon ajánlatos volna, ha a protestáns templomokban a régi Ambrus és Gergely-féle énekekre is volnának tekintettel, s azokból a legkitünőbbeket templomi használatra kiválasztanák. Mert ezek az énekek a legtisztább lelkesültségből eredve, az egyház egyik legszebb hagyományát képezik és megérdemlik, hogy a protestánsok is mint valami szentséget őrizzék.“

Ha Thibeaul már így szól a protestánsokhoz és szt. énekeink művelését melegen ajánlja azoknak, annál is inkább szól nekünk, kik magunkénak mondjuk a szóban lévő szent dalokat, annál inkább kell, hogy nekünk érdekünkben fektűdjék azok lelkes művelése és előadása.

Az, kit ugyancsak a „Zelus domus tuae“ vezet, ki a egyházi isméti felsegélyezését, liturgikus zenéneknek az őt megillető helyére való visszahelyeztetését komolyan akarja, az nagyra becsűli, műveli s ápolja a polyphon zenét, a méltó figurális zenét, az egyházi népéneket; de mindennek előtt és legnagyobb előnyben részesíti a Gregorianumot. Teszi pedig ezt abban a rendben és mértékben, mint azt a modern zeneszerzők Haydn, Mozart s le Schiedermayer, Diabelli meg vidám komponistáinknak kótazavaros partitúráiba s aztán

tagadja, ha tudja, azoknak nehézségeit! S mégis ezek oly felkaroltak, hogy mindenfelé, hol csak akad néhány rossz zenész vagy énekes, elkinnozzák istentisztelet aiat. Soha senkinek nem jut eszébe ilyenkor, hogy nagy fába vágta fejszéjét. Pedig mennyi és milyen tarka-barka colorátúrával (hangszínezéssel), fugával, a hangközők hány igazán vakmerő távolságával kell küzdenie még a leggyakorlottabb zenésznek is emített modern zeneszerzők műveiben?! S még sincs semmi baj. Igen, mert hát a ki bele mer kezdeni egy Haydn s társainak műveibe s fitogtatni hangszereit, zenei képességét, vagy tehetségét (?) egy Diabelli, Bühler, Führer, Dreyes stb. „minorum dii gentium“ fűlbemászó, kedélyes miséiben, azt hiszi, hogy elérte művészeete parnásszusát s — a világ bámúlását.

A milyen nehezék azonban ezen említett szerzők művei egész szerkezetükben, a mily nagy nehézségeket gördítenek ezek a jó technikus kivitel, előadás elé, ép oly könnyű a félreismeret vagy éppen ismeretlen Gergely-féle karének előadása. Ebben sem a hangközők, sem a hangmenet, sem a dallamképzés nem szerez nehézségeket. A nagyobb hangközőket (intervallum) tejesen mellőzi a Gregorianum, ugy szintén a chromatikus hangközőket, melyek egyébb művekben bizony nagy gyakorlottságot igényelnek. Tehát csak tiszta és a legkönnyebb diatonikus hangközőkben mozognak a Gregorianum dallamai, a minden modusnak jellemzetes sajátosságai, hangmenetei s fordulatai szerint.

(Folyt. köv.)

Sz. missziók Nagy-Szebenben.

Híthideg napjainkban, midőn a nép legdrágább kincsének, a hitnek, lerombolásán az emberi szenvedélyeken kívül a destructiv sajó, szinbáz, rossz példák stb. oly ádáz dűhvel és tervszerűséggel működnek, nem lehet áldásosabb valami a mérges befolyásoknak ellensúlyozására, a kath. öntudat felébresztésére, a hitnek megszilárdítására, a hitnek felvirágoztatására a sz. misszióknál. Nagy-Szeben r. k. hitközsége, mely itt ebben a városban a lutheránus és görög keleti felekezetek és kulturális intézményeik központjában, leginkább ki van téve az elesábitásnak, a hitközönységnek, a napokban áldásos befolyását érezte a sz. misszióknak. A hívei udvöl gondoskodó apostol, kegyelmes Főpásztorunk a sz. missziókkal ajándékozta meg az őt annyira szerető nagy-szebeni híveket; a legszebb ajándékkal, mely igen dus kamatokat szerzett már is és fog szerezni. A linci társbáz superiorja: P. Lerch és P. Koller jéznustársasági atyák német nyelven, P. Bota meg magyar nyelven tartották a sz. beszédeket. Az egész hitközség feszűlt várakozással tekintett a missziók elé; hogyan lesz 36 éve mult, hogy az utolsó missziók itt tartattak, az akkori hívek közül még sokan emlékeztek az áldásos következményekre

Junius 3-án este vonultak be az atyák a papság által vezetettve a templomba, hol „Veni sancte“ után Gidótalvy Gergely prépost úr lelkes és szívrebátó szavakkal ajánlotta a hívőknek az atyákat, viszont az atyáknak hitközségének tagjait, átadván a stólat, átrubázta a predikálás, gyóntatás stb. hatalmát.

És elkezdették az atyák működésüket, taradhatatlanul,

Jelkes buzgalommal és azzal a mély emberismerettel, gyakorlatossággal, mely a jézustársasági atyákat jellemzi. Mindennap háromszor, sokszor négyszer is prédikáltak, a többi időt gyónatással töltötték el. Sz. beszédek a mintaszerű előadás, a belső meggyőződés szülte, szívhez szóló hang s tartalomra nézve utólérhetetlenek voltak. A templom zsúfolásig megtelt közönséggel, mely között a „Siebenbürger Deutsches Tageblatt“ minden moeskolodása dacára igen sok lutheranus atyafi is volt jelen, papok, tanárok is, kik feszült figyelemmel hallgatták a sz. beszédeket. Volt is mit hallgatniok, mert az atyák érdekesen, világos, érthető nyelven s oly logikáival adták elő a kath. vallás biteikkelyeit, hogy minden elfoglaltlanni gondolkodó ember az igazság erejének önkéntlenül meghódolt. A hívők kebelében pedig büszkeség és a felébredt kath. öntudat vert mélygyökeret és nyilatkozott meg a szentségekhez való járulásban. 1300 hívő járult a sz. gyónás és áldozáshoz, köztük számos hivatalnok, tanár, katonatiszt is.

Szívreható momentumokban is gazdag volt a sz. misszió. Jézus Sz. Szive ünnepének előestéjén a szokottnál ünnepélyesebb, fényesebb volt. Az oltár előtt fehérbe öltözött koszorú leányok, terézvárházi növendékek állottak sorfalat s az összes papság égő gyertyákkal kezeikben s az óriási néptömeg térdre hullva mondta P. Lerch után az expiáló imádságot az Oltáriszezség előtt. Jézus Sz. Szive ünnepének napján hasonló ünnepélyesség között vett részt a hívő nép azon momentumban, midőn az egész hitközség Jézus Sz. Szivének oltalmába ajánlott. Hasonló ünnepség volt szombaton, Szűz Mária oltára előtt és vasárnap este, a sz. missziók bezárása „Te Deum“ és a pápai áldás kiosztása alkalmával.

A sz. misszióknál mintaszerű rend uralkodott. A program előre kidolgozva és szétosztva, a másnapi teendők mindig a helyi hírlapban közzéle voltak. Ezen intézkedésnek célszerűségét nagyon is éreztük. A missziókban ügyesen meg volt állapítva az egyes kor- és állapotra vonatkozó sz. beszédek ideje. Így a mindkét nemű tanuló ifjúság számára, a férfiak, nők, hajadonok, nőtlen ifjak, férfiak, es. és kir. katonaság számára külön sz. beszédek tartattak; a megelőző napon gyónók másnap reggel tömegesen a sz. áldozáshoz becsátattak.

Junius 12-én ünnepélyes „Requiem“ tartott sz. beszéddel a hitközség elhalt tagjaiért.

Nagyon is gyorsan elmúltak az üdvösségnek ezen kiválasztott napjai Nagy-Szebenben. A — hit, megerősödött felki béke. — Isten kegyelmét számos hívő számára ajándéknul hozó atyák eltávoztak f. hó 12-én körünkől. A papság elkísérte őket a vasuti állomáshoz, ezzel kifejezni akarván halálját és nagy-rabecsülését az atyáknak. Sokan a hívők közül könyes szemekkel vettek búcsút tőlük, búcsúszavakkal: „a viszontlátásra“ kifejezték a felőli vágyukat, hogy vajha minél gyakrabban részesülhetnének a sz. missziók áldásaiban. Fájdalmas a válság, de vigasztal azon tudat, hogy nemsokára körünkbe fog érkezni főmisszionáriusunk, forrón szeretett Főpásztorunk, alkalmunk lesz kimutatni előtte halánkat s alkalma lesz személyesen meggyőződni arról, miszerint a sz. misszió által elvetett magvak itt termékeny talajra találtak,

Prokupek.

A miből az emberek élnek.

Elbeszélés Tolstojtól.

(Folytatás.)

(Az előbbi részek tartalma: Egy Semjon nevű varga, midőn egy szomszéd faluból, hol adósságot akart behajtani, hazatérte tartott, útközben egy teljesen ruhátalan embert talált. Az ügyefogyott és szánalmas alakot, ki megfágyó félben volt, némileg felruházta s magával vitte. Otthon felesége némi zsémbeskedés után szintén megszánta a szerencsétlent. Ebből idővel derek nunkás válik, ki a házba szerencsét visz. Egyszer egy igen szigorú megjelenésű úr rendel csizmát vargánknál, ki a mankát csak legényének, Mihálynak biztatására vállalja el.)

Semjon meg így szólt Mihályhoz:

„Elvállalni elvállaltuk a munkát. Csak meg ne járjuk vele! Nagyon drága portéka, az az úr pedig baragos egy ember. A te szemed jobb az enyémmel, fogd a mértéket, szabad ki a bőrt. Azalatt én egy tejelést készítek el.

Mihály úgy tett, a mint parancsolták; elővette a bőrt, kiterítette az asztalra, összebajtotta és kivágta.

Matrjona odalépett, de egészen elcsodálkozott. A csizmacsinálásba némileg ő is beletanult. Látta, hogy Mihály halottnak való papusot szab.

Valamit akar mondani, de mégis abba hagyta. Valószínűleg nem értettem jól meg, gondolta magában, hogy mit rendelt meg az úr. Mihálynak jobban kell tudnia, nem ártom bele magamat.

Mihály kiszabta a pár papusot, aztán varrni kezdett — de nem sodrott fonállal, a mint rendszeren varrni szoktak, hanem csak egyszerűvel, a hogy a hallottak számára varrtak.

Matrjona megint csodálkozott, de most sem szólt. Mihály tovább varrt. Nemsokára vacsoráltak: Mikor Semjon felállt, szintén észrevette, hogy Mihály halottnak való papusot varrt.

Semjon megjéjdt. Jól látok-e a szememmel? gondolta. Egy éve, hogy Mihály nálam lakik, tévedés sobasem fordult elő, most pedig ily szerencsétlen dolgot művel. Az ismeretlen úr magas szárú, kettős talpú csizmát rendelt, ő meg vékony talpú halotti papusot csinálván a bőrt tönkre tette. Hogy egyezem most már ki azzal az urral! Olyan bőrt kapni sem lehet.

Mihályhoz így szólt:

„Mit csináltál, barátocskám? Te engemet tönkre tettél. Az úr csizmát rendelt — és te mit varrtál?“

Aligbogy hozzáfogott, hogy Mihálynak szemrehányást tegyen, az ajtó előtt zaj támadt. Egy ember érkezett oda lóháton, a ki most lovát megkötötte. Az ajtót mindjárt kinyitották. Az ismeretlen úr szolgálója lépett be.

„Isten áldja.“

„Hozott Isten. Mivel szolgálhatunk?“

„Úrnöm a csizma miatt küldött . . .“

„Hogyan . . . a csizma miatt . . .“

„Igen, a csizma miatt. Az úrnak uncs többé szüksége csizmára. Az úr nektek hosszú életet kíván.“

„Mit beszélsz?“

*) Ez a szokásos szólásmod, ha valakinek halálhíret újságolják.

„Igen, az úr útközben meghalt. Mikor a szán háza előtt megállott és segíteni akartak a kiszállásban, elnyúlva fektüd, már meg volt meredve; nagy nehezen vitték be a háza. Így küldött ide az úrnóm. Mondd meg a vargának, ezt a parancsot adta nekem, hogy annak az úrnak a ki a csizmát rendelte és a bőrt ott hagyta, a csizmára már nincs szükség. A bőrből varrjanak a halott számára halotti papucsot. Várd meg, a míg elkészítik. Így jöttem hozzád.“

Mihály összeszedte a fölösleges anyagot, összegöngyölte, a kész papucsokat talppal összefordította, kötőjével letörtülte, aztán mind a tekercest, mind a papucsot átadta a szolganak.

8.

Az évek csak úgy múltak, Mihály már hat év óta élt Semjonnál; úgy élt most is, mint régebben, a házat nem hagyta el, a szót nem szaporította. Ez alatt az egész idő alatt csak kétszer látták mosolyogni: először akkor, mikor a varga fel-sege a vacsorát eléjük adta volt, másodsor meg az idegen uron mosolyodott el. Semjon nem győzött eléggé örvendeni segédének, többé nem is kérdezte, hová való; csak attól az egytől félt, hátha Mihály elhagyja.

A mint egy alkalommal együtt ültek, Matrjona pedig a fazekakat a tűzhelyre tette, a gyermekek a padokon ide-oda henteregtek, majd meg kinéztek az ablakon. Az egyik ablaknál Semjon dolgozott, a másiknál Mihály.

A gyermek a padon Mihályhoz esüszott, vállára támaszkodott és kinézett az ablakon.

„Mihály bácsi, nézd csak: az az asszony a kis leányokkal hozzánk jön. A leánykák közül egyik biceg.“

Mihály a kicsi szavait hallván, munkáját félre tette s szintén kitekintett.

Semjon csodálkozott. Mihály még egyetlen egyszer sem nézett ki s most nem tud elválni az ablaktól. Semjon is kinézett. Csakugyan egy tisztán öltözött asszonyt látott az udvarba lépni, a ki kézen fogva vezette a kabátkába öltözött leánykákat, fejükön szöttes kendő volt, annyira hasonlított egymáshoz, mint akár két tojás; csak épen hogy az egyik bicegett.

Az asszony belépett a homályos püvarba, tapogatódzott az ajtón, kinyitotta és a leánykákat előre bocsátotta.

„Adjon Isten jó napot!“

„Hozta Isten! Mi tetszik?“

Az asszony leült az asztal mellé, a leánykák félénken simultak hozzá.

„Tavaszi csizma kellene a leánykák számára.“

„Oly kis csizmát még nem készítettünk, de azért értünk hozzá; Mihály minden munkában mester.“

Semjon Mihályra pillantott, de az meg a szemét a leánykákról le nem vette.

Semjon most még inkább csodálkozott a legényén. Hiszen a leánykák nagyon csinosak, fekete szemü, kerek, piros arcú babák, kabátkájuk, kendőjük mind csinos; de Semjon nem értheti, miért nézheti az ő legénye a leánykákat szakadatlanul épen úgy, mintba ismerné.

Semjon értekezett az asszonnyal. Mikor megegyeztek, Semjon a mértéket vette, az asszony meg a bicegő leánykát térdére emelvén, ezt mondta

„A leányka lábáról két mértéket végy, a bal láb mértéke szerint csinálj egy csizmát, a jobbé szerint ellenben hármat. Lábuk teljesen egyenlő, mert hiszen ikrek.

Semjon úgy vette a mértéket, a mint parancsolták.

Mi történt vele? kérdezte Semjon. Oly csinos kis leány! Tán így is született?

A beszéde Matrjona is belevegyült.

„Nem te vagy az anyjuk?“

„Sem anyjuk nem vagyok, sem rokonuk. Ugy fogadtuk őket örökbe.“

„Nem saját gyermekeid . . . s mégis úgy szereted!“

„Hogy ne szeretném! Hisz keblemen neveltem fel. Volt egy édes gyermekem is, de Isten magához vette — azt nem szerettem úgy, mint ezeket a leánykákat.“

9.

Az asszony belemelegedett a beszéde.

„Mintegy hat éve annak, folytatta elbeszélését. A gyermekek egy hét leforgása alatt apátlan-anyátlan árvákká lettek; kedden eltemették az apjukat, pénteken még már anyjuk is meghalt. Férjem és én mint földmívelők laktunk a faluban. Az elhaltak szomszédaink voltak, még pedig tőszomszédaink. Atyjuk az erdőben fát vágott. Egy fa rá zúbant, s így szétzúzta, hogy a gyomra kifordult. Kimúlt, alig hogy haza szállították. Az asszony ugyanazon a héten lebetegedett épen ezen ikrekkel. Szegénység, elhagyatottság — egyedül volt, sem öreg, sem fiatal nő személy mellette. Magára volt a szülésnél, magára halt meg. Mikor reggel a szomszédba meatem s hozzája benyitottam, már meg volt meredve. Mikor haldoklott, a leányka lábára nehezkedett és lábát kifecamította. A parasztoK összegyűltek. A halottat megmosták felöltöztették, koporsót csináltak, aztán eltemették. Mindezt a jó emberek tették. A leánykák egyedül maradtak. Mit volt mit tenni velük? Az asszonyok közül egyedül én voltam, a kinek a gyermeke szoptott. Saját gyermekem már nyolc hetes volt, egyelőre az ikreket is magamhoz vettem. A parasztoK megint összegyűlekeztek, meghányták-vetették, hogy mi történjék a kisdedekkel és így szóltak hozzám: míg majd gondoskodnánk róluk, tartsd magadnál, majd rajta leszünk, hogy másbóvá adjuk. Én az ép gyermeket a mellemén kezdem táplálni, a másikat azonban nem szoptattam; nem tartottam valószínűnek, hogy életben maradjon. Később azonban meggondoltam, hogy miért pusztuljon el a kis ártatlan? Megszántam s őt is táplálni kezdtem. Jó erőben levő fiatal asszony voltam s jól táplálkoztam. Az Isten tejjel bőségesen megáldott, Kettő szoptott, a harmadik várt; mikor az egyik jól lakott, a harmadikat vettem. Az Úr azonban úgy akarta, hogy az ikrek éljenek és fejlődjenek, míg én ennen gyermekemet a második évben eltemettem. Isten több gyermeket nem adott. Vagyonunk ekközben gyarapodott. Most a kereskedő malmában lakunk. Bő jövedelmünk, jó életünk van. Édes gyermekeink nincsenek. Milyen volna az életünk, ha ezeket a leánykákat nem tartanám. Szeretnem kell őket! Hiszen náluk nélkül életemnek vége volna, mint a gyertyának.“

Az asszony egyik kezével a bicegő leánykát szorította magához, a másikkal az arcán letelő könyveket száritotta föl.

„Úgy látszik, a közmondás nem hiába tartja, hogy apa és anya nélkül az ember életét élheti, de Isten nélkül nem.“

Igy beszélgettek egy ideig, az asszony aztán menni készült. A vargaék kikisérték. Mihályra nem igen ügyeltek. Ő még ott ült, kezét térdén keresztbe fektette, föl felé tekintett és mosolygott.

(Vége köv.)

Ford. Hidvégi. —

KÜLÖNFELÉK.

— **Ünnepély.** A helybeli papnevelő intézet irodalmi iskolája e hó 11-én alapítási ünnepélyt rendezett, melyen szép számu közönség vett részt, különösen a keblbi papság és tanári kar köréből. Az ünnepély programja s annak keresztül vitele egyaránt méltó az elismerésre. Minden pontnál látszott, hogy az oltár leendő szolgálait magasabb ideák lelkesitik törekvéseikben, örömmel győződttünk meg arról is, hogy a komoly theologiai tanulmányok mellett, a társadalmi kérdések és az irodalmi feladatok is kellő képen foglalkodtatják az ifju elméket. Ünnepély alatt *Ujfalusi J.* dr. papnevelői rektor leendőletes beszéd kíséretében pályadíjakat osztott ki, melyek közül felemlítendő a püspök úrén kívül a helybeli finevelő intézet asztaltársaságának 40 frtos jutalmi tétele. Ezt *Bálint Vilmos IV.* theologus nyerte meg, ily című dolgozatával: A kath. egyház tanítása a praedestinationól, különös tekintettel *Sz. Agoston* idevonatkozó tételeire. E munka, melynek a bíráló több jeles oldalát emelte ki, lapunkban is meg fog jelelni. Dícsérettel emeljük ki az ünnepély lefolyásából *Mészáros* elnök szereplését, *Sipos* feloívasását, *Olah* és *Bálint* szavatait és *Orbán* jegyzői jelentését. Az ének- és zenedarabok jelesen sikerültek.

— **Meghívó a kézdívasárhely-kantai róm. kath. gymnázium** által tartandó évszáz ünnepélyre. A kézdívasárhely-kantai róm. kath. gymnázium méltóságos és a főtisztelendő *székelyi gróf Majláth Gusztáv Károly* dr. erdélyi püspök, legfőbb igazgató úr magas látogatása alkalmával 1899. június hó 22-én délelőtt 8 órai isteni tisztelet után kedvező idő esetén a gymnázium udvarterén, ellenesetben a rajzteremben évszáz ünnepélyt tart. Műsor: 1. „Pápai Hymnus.“ Éneklé a gymnázium énekkara. 2. „Boldog asszony anyánk.“ Ista: Táikányi Béla. Szaválja: Zskariás Béla. 1. oszt. tanuló. 3. „Népdal egyveleg.“ Előadja cimbalmon: Pap Adolf III. oszt. t. 4. „A hazaró“ *Petőty Sándortól.* Szaválja Sebők Emil I. oszt. t. 5. „Ima“ *Büvös vadász* dalműből *Wébértől.* Éneklé a gymnázium énekkara. 6. „Szent László“ *Arany Jánostól.* Szaválja *Mundrucz Emi III. o. t. 7.* „Isten dicsősége“ *Bethoventől.* Éneklé a gymnázium énekkara. 8. „Népdal egyveleg“ *Előadja cimbalmon Dávid Lukács II. o. t. 9.* „A magyarokhoz“ *Bezszenyitől.* Szaválja Péúzes István IV. o. t. 10. A „teremtés“ oratoriumából, *Haydn*tól. Éneklé a gymnázium énekkara 11. Jutalmak kiosztása. 12. „Üdvözölő beszéd.“ *Tartja Finta Gyözö IV. oszt. t. 13.* „Zárhangok“ *Zsaskowszkytól.* Éneklé a gymn. énekkara.

— **Érettségi vizsga.** A csiksomlyói róm. kath. főgymnáziumban az érettségi vizsga *Mikó Bálint* főispán és *Kuncz Elek* tank. kir. főigazgató jelenlétében f. hó 9. és 10. napjain tartott meg. Azeredmény fényesnek mondható, mer a 21 tanuló közül jelesen érett három (*Bodó Ferencz, Klára András* és *Lakatos János.*) jól érett öt (*Botár Béni, Csédő András, Dóczy Kálmán, Kovács András* és *Br. Rudnyánszki Sándor.*) egyszerűen éret: tizenegy, kettő pedig 1—1 tan. tárgyból 3 hónap múlva teendő javító vizsgálatra utasított.

— **Borbándról** írják lapunknak, hogy a róm. kath. népiskola évszáz vizsgálata május 28-án nsgos *Gergely Ignác* kanonok és egyházm. főtanfelügyelő ur elnökle mellett igazán nagy érdeklődés mellett és kiváló eredménnyel folyt le. Az iskolás gyermekek, kiknek 99%-a csak románul be-

szél, meglehetősen magyarsággal feleltek s különösen jó magy. kiejtéssel előadott szavataikat keltettek feltűnést. Az igazán szép eredmény *Butyka Sándor* buzgó plebános és *Antal Károly* szorgalmas tanító érdeme, kik lelkes odaadásal és szakértelemmel munkálkodnak azon, hogy egyháznak és bazánk legszentebb érdekeit ebben a nemzetiségileg nagyon ekszponált községben minél nagyobb sikerrel szolgálják.

Pályázatok.

— *A szászfenesi róm. kath. elemi népiskolánál* üresedésben lévő kántortanítói állásra jelen évi aug. hó 15-ig pályázatot hirdetek.

Ezen állás évi jövedelmét a díjlevél szerint képezik: 1) 80 frt. két utólagos részletben az iskolaalaphól.

2) 69 frt. 45 kr. havi előleges részletekben a a hitközségtől

3) Négy szellér-telek után: 15 frt. 40 kr.

4) 80 frt 70 kr. természetbeni szolgálmányokból.

5) Földhaszon élvezetből 215 frt.

6) Stobalól mintegy 15 frt.

Összesen 475 frt. 15 kr.

7) Csinos új lakás, 2 szoba, egy télyári konyha pincével, istálló szinnel, kút és veteményes kert.

Kötelmei: templomi és temetési szolgálat, minden vasár- és ünnepnapon szentmise kezdetén az Olvasó előimádkozása, s az osztatlan elemi népiskola vezetése.

Kántortanítói oklevéllel bírókra, *egy próbaévi*, segéd-kántortanítókra nézve pedig *kettő* tizenet ki. Mely alatt a kántortanítói oklevelet megszerezni kötelesek.

A kellően felszerelt folyamodvány tenn jeltett határidőig alulírotthoz nyújtandó be. Személyesen megjelenők előnyvel bírnak.

Szászfenes (Kölosz megye), 1899. június hó 11-én.

Péter József,
iskolaszéki elnök.

— *A győ-újfalvi (marostizesi) újonnan épült róm. kath. népiskolánál* szervezett tanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelem: államsegély 330 frt, az iskolai magtár jövedelméből 40 frt, 6 borszű ői lágy tűzifa. Az iskola épületben 2 szoba, konyha és kamarával ellátott csinos lakás, kertilletmény és szükséges gazdasági melléképületek. — Kötelesség: a kijelölendő iskolás fiú és leánygyermekek önálló tanítása.

Csak okleveles tanítók pályázhatnak s e célból az illetők felhívának, hogy kellően felszerelt folyamodvényaikat f. évi július 1-ig az iskolaszék elnökségéhez adják vagy küldjék be. Az állomás ezévi október hó 1-ső napján elfogalándó.

Győ-Ujfaluban, 1899. június 2-án.

Molnár János,
pleb. isk. széki elnök.

— *A csik-szt.-imrei segéd kántortanítói állásra* pályázat hirdettek. Javadalom: lakás, kert, esür, 150 frt értékű gabona kepe, 150 frt. készpénz a község pénztárából, 35 szán lágy tűzifa, 15 frt stola, 4 trt. ajtóalaptvány, 4 szekér szenát termő kaszáló és szabad legeltetés. (Ért. 40 frt.) Kötelessége a segédkántori teendők és az I. és II. oszt. vezetése. Pályázni lehet július 15-ig.

Csik-Szt.-Imre, 1899. június 15.

Körödy Mihály,
lelkész.

Szerkesztői posta.

Névtelen levelekre, közleményekre nem reflektálunk. *Nt. Nagy Ignác* urnak *Aboszfalva*. A pályázati hirdetési díj ugyan beérkezett, de a pályázatot nem kaptuk meg. Kérjük annak beküldését. Ft. P. I. Sz. F. A pályázat *egyszeri* közlésének díja: 1 frt 30 kr., *ötöszi* közlésének 6 frt. 50 kr.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.